

1. עמדות ורכישתן

עמדה היא האופן בה האדם נוטה להגיב לגירויים סביבו, והיא מבטאת את היחס של האדם כלפי ישויות או נושאים. העמדה מורכבת משלושה רכיבים – רכיב קוגניטיבי, המבטא את דעותיו, מחשבותיו ו/או אמונותיו של הפרט כלפי אותה ישות או נושא; רכיב רגשי, המבטא את האופן בו מרגיש הפרט כלפי אותה ישות או נושא; רכיב התנהגותי, המבטא את האופן בו הפרט נוטה לפעול כשהוא נתקל בישות או בנושא (טל, 2013; Vogel & Wanke, 2016).

לרוב, רכישת העמדות נעשית באמצעות תהליכים סמויים, כתוצאה מתהליכי שיפוט אוטומטיים שאינם מיוצגים במודעות הפרט. זאת, לצד תהליכים גלויים בהם מושקעת אנרגיה מנטאלית באופן מודע. הביטוי לעמדות סמויות שונה מהביטוי לעמדות גלויות. העמדות הסמויות באות לידי ביטוי אוטומטי, ללא מאמץ ובאופן ספונטני, כאשר אובייקט ההתייחסות נחשף אל הפרט, בין אם באופן מוחשי ובין אם באופן מחשבתי או סמלי, בזמן שאותו פרט אינו מודע לכך שעמדותיו באות לידי ביטוי ומופעלות בנקודת זמן זו, ללא תלות במודעותו או שליטתו. לעומת זאת, העמדות הגלויות נחשפות בעת נשאל אדם לגבי דעותיו, מחשבותיו או תפיסותיו לגבי אובייקט מסוים. במקרים אלו, האדם מודע לחשיפת העמדות, וייתכן ויושפע ממוטיבציות כאלה ואחרות (טל, 2013; Hofmann & Gschwendner, 2005).

ילדים אינם מחזיקים בעמדות כלפי ישויות או נושאים (Cohen, Roth & York, 2008), והתנהגותם ותפיסתם מושפעת מסביבתם הקרובה ומאנשים איתם מקיים הפרט אינטראקציות משמעותיות. לכן, רכישת העמדות מושפעת רבות ממשפחה, חברים, מטפלים, מחנכים ואף כלי תקשורת ואופן התייחסותם וייצוגם של אלו כלפי ישות או נושא מסוים. עם השנים, מפתח הפרט עמדות, המתבססות על הצדקות פנימיות. מצד אחד, קיימת השפעה הנסמכת על התבוננות על קבוצות בחברה, אשר להן הבדלים חברותיים-תרבותיים ברכישת העמדות של הפרט, ומצד שני תהליך רכישת העמדות מתרחש גם כלפי קבוצות אנשים או נושאים בהם הפרט לא פוגש כלל (טל, 2013; Vogel & ; Cohen, Roth & York, 2008; Wanke, 2016).

2. עמדות כלפי בעלי מוגבלויות

על פי מחקרם של Grand, Bernier, and Strohmer משנת 1987, יש לבחון עמדות כלפי בעלי מוגבלויות תחת הקשר חברתי. מסקנה זו מתבססת על הבדלים שמצאו החוקרים בין עמדות כלפי בעלי מוגבלויות בתעסוקה לבין עמדות כלפי בעלי מוגבלויות בהקשר רומנטי. ממחקרם עלה, כי אנשים מציגים עמדות חיוביות יותר כלפי העסקת בעלי מוגבלויות, בהשוואה לרצונם לפתח מערכת יחסים רומנטית ו/או להתחתן עם אדם בעל מוגבלויות. ממצאים דומים עלו ממחקריהם של Gordon ושות' משנת 1990 וכן

Grand ושות' משנת 1982. במחקר נוסף, נמצאו גם כן עמדות חיוביות יותר כלפי שילוב בעלי מוגבלויות בעבודה לעומת הרצון לקיים מערכת יחסים ו/או להתחתן עם אדם בעל מוגבלויות בקרב סטודנטים. כמו כן, נמצא גם אפקט מובהק למגדר, על פיו נשים אוחזות בעמדות חיוביות יותר כלפי בעלי מוגבלויות בכל ההקשרים החברתיים – עבודה, מערכות יחסים ונישואים, בהשוואה לגברים (Hergenrather, & Rhodes, 2007). אפקט זהה למגדר נמצא גם במחקר של Gordon ושות' משנת 1990, אשר בחנו את עמדותיהם של אנשים במקצועות הבריאות ברפואה כלפי אנשים בעלי מוגבלויות בתחומים אלו. מחקר אחר, בחן את השפעותיו של ידע קודם אודות אנשים בעלי מוגבלויות, וכך השפעות מגדריות על עמדות סטודנטים שנה א' לרפואה כלפי אנשים בעלי מוגבלויות. תוצאות המחקר הציגו, כי קיימת השפעה מובהקת של שני המשתנים על העמדות, המתבטאת בכך שסטודנטים אשר החזיקו בידע קודם רחב יותר על אנשים בעלי מוגבלויות החזיקו גם בעמדות חיוביות יותר. בנוסף, נמצא גם כאן כי עמדותיהם של הנשים כלפי אנשים בעלי מוגבלויות הינן חיוביות יותר בהשוואה לעמדות הגברים (Tervo, Azuma, Palmer & Redinius, 2002). לעומת זאת, במחקרם של Özer ושות' משנת 2013, אשר בחן עמדותיהם של מורים לחינוך גופני כלפי בעלי מוגבלויות, לא נמצא אפקט מובהק למגדר כגורם משפיע על עמדותיהם של המורים, לצד אפקט מובהק לניסיון קודם בעבודה עם בעלי מוגבלויות ולוותק בהוראה.

2.1 עמדות כלפי בעלי מוגבלויות בתעסוקה

למרות שכמתואר לעיל, העמדות כלפי בעלי מוגבלויות בתעסוקה הינן חיוביות (בהשוואה לעמדות במערכות יחסים רומנטיות ונישואים), קיימים דיווחים מצד עובדים עם מוגבלויות על תחושת אפליה ואי צדק במקום עבודתם, וכך תחושה נמוכה של שביעות רצון מצד מעסיקיהם. הדיווחים מתיישרים עם מחקרים אשר הציגו עמדות שליליות כלפי העסקת עובדים עם מוגבלויות, אשר כוללות פחד מ"התעסקות" עם בעלי מוגבלויות, אמונה כי בעלי מוגבלויות מניבים תפוקה נמוכה בהשוואה לעובדים אחרים, חוסר תועלת בהעסקת עובדים בעלי מוגבלויות, חוסר יעילות של העובד בעל המוגבלות, חוסר התאמתו לעבודה עם לקוחות ויצירת השפעה שלילית על העובדים האחרים. כמו כן, מעסיקים מאמינים כי שילוב בעלי מוגבלויות בשוק העבודה הינה אחריות של המדינה ולא של השוק הפרטי (טל, 2013). במחקרים אשר בחנו את השפעת המאפיינים האישיים של המעסיק על העמדות אשר הוא מחזיק לגבי העסקת עובד עם מוגבלויות, נמצא כי נשים אוחזות בעמדות חיוביות יותר בנושא (Berry & Mayer, 1995). לעומת זאת, תוצאות מחקר אחר הראו כי גברים נוטים יותר להמליץ על העסקת נכה המרותק לכיסא